

Høringsnotat for Natura 2000-område N92 Pamhule Skov og Stevning Dam

Notat vedrørende høringssvar til forslag af 2017 til justerede Natura 2000-områdegrænser for N92 Pamhule Skov og Stevning Dam.

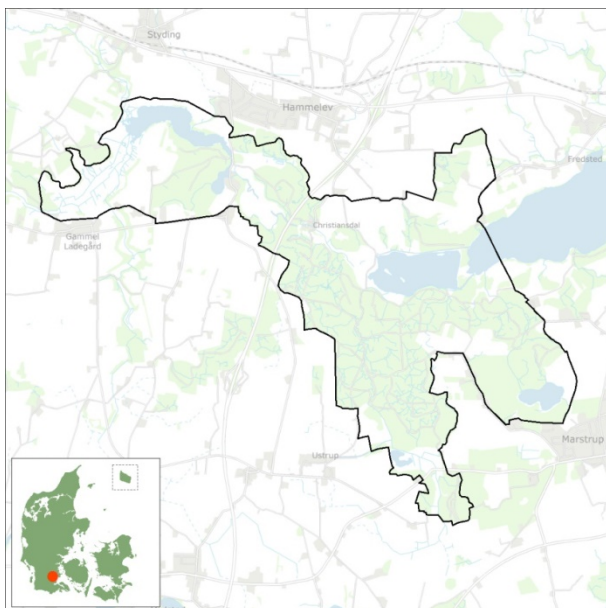
Forslaget til justerede Natura 2000-områdegrænser for N92 Pamhule Skov og Stevning Dam har været i offentlig høring fra d. 28/9 2017 til d. 3/1 2018.

Indkomne høringssvar ses på <https://fugle-habitat-2017.hoering.mfvm.dk>.

Oktober 2018: Som nævnt i afsnit 5.2 ”Den videre proces” har Miljø- og Fødevarerministeriet haft en bekendtgørelse i høring med henblik på, at opdatere Natura 2000-områdegrænserne. Der er i denne høring ikke kommet høringssvar til dette Natura 2000-område. Afsnit 1.3 er blevet udbygget.

1	Grænsejustering for Natura 2000-området.....	3
1.1	Indledning.....	3
1.2	Danmarks udpegning af Natura 2000-områder.....	4
1.2.1	Kommissionens retningslinjer – ændringer i Natura 2000-områdegrænser.....	4
1.3	Kriterier.....	4
1.4	Høringer.....	6
2	Sammenfatning af høringforslag og høringssvar for Natura 2000-område N92 Pamhule Skov og Stevning Dam	7
2.1	Sammenfatning af høringforslaget.....	7
2.2	Sammenfatning af høringssvarene	7
3	Høringsvar vedr. generelle emner.....	8
3.1	Høringsgrundlag og høringmaterialet	8
3.1.1	Dokumentation for forslaget	8
4	Behandling af områdespecifikke emner	9
4.1	Habitatområde H81 Pamhule Skov og Stevning Dam.....	10
4.1.1	Høringforslag	10
4.1.2	Indkomne høringssvar.....	10
4.1.3	Øvrige arealer	14
4.1.4	Opsamling.....	15
4.2	Fuglebeskyttelsesområde F59 Pamhule Skov og Stevning Dam	16
4.2.1	Høringforslag	16
4.2.2	Indkomne høringssvar.....	16
4.2.3	Opsamling.....	21

5	Miljøstyrelsens forslag til nye grænser for N92 Pamhule Skov og	
	Stevning Dam.....	22
5.1	Opsamling	22
5.2	Den videre proces.....	22

Figur 1. Gældende afgrænsning af Natura 2000-området N92 Pamhule Skov og Stevning Dam

1 Grænsejustering for Natura 2000-området

1.1 Indledning

Dette høringsnotat behandler høringsvar for dette specifikke Natura 2000-område. Af høringsnotatet fremgår også dokumentationen for de konkrete justeringer af Natura 2000-områdets grænser. Der er ligeledes udarbejdet specifikke høringsnotater for øvrige Natura 2000-områder, hvor afgrænsningen er blevet justeret. Desuden har Miljøstyrelsen udarbejdet et generelt høringsnotat, som behandler høringsvar vedrørende generelle forhold, spørgsmål og problemstillinger.

Formålet med justeringen bygger på aftalen om Naturpakken, som blev indgået af Venstre, Dansk Folkeparti, Liberal Alliance og Det Konservative Folkeparti i maj 2016.

Aftaleteksten lyder: *"Tilpasning af Natura 2000-områdernes afgrænsning
Natura 2000-områderne er nogle af de mest værdifulde naturområder i Danmark. Der indgår dog i de udpegede Natura 2000-områder intensive jordbrugsarealer og byarealer, som ikke bidrager til beskyttelsen af direktivarter og -naturtyper, men som alligevel er underlagt nogle af de krav, der følger af Natura 2000-udpegningen.*

Der iværksættes, i dialog med interessenterne og EU-kommissionen, en gennemgang af afgrænsningen af Natura 2000-områderne med henblik på at undersøge muligheden for at mindske andelen af intensivt drevne jordbrugsarealer og evt. at udvide de udpegede områder med mere værdifuld natur, hvor det understøtter direktivmål."

I aftalen er det således aftalt, at Natura 2000-områderne skal tilpasses med henblik på at mindske andelen af intensivt drevne jordbrugsarealer og evt. udvide områder med mere værdifuld natur, der understøtter direktivmål.

Efterfølgende har aftaleparterne bag Naturpakken i forsommeren 2018 ønsket at udvide Natura 2000-områderne med yderligere naturarealer. Derfor er Natura 2000-områderne suppleret med yderligere naturarealer, primært på Naturstyrelsens områder. Det drejer sig om arealer med habitatnatur eller arealer med særlige naturværdier. Derudover er der også i enkelte tilfælde medtaget yderligere arealer, hvor der er tale om store arealer med aftale om konkrete tiltag til naturgenopretning eller naturarealer, hvor private lodsejere selv har foreslået, at arealet kan indgå i et Natura 2000-område.

Resultatet er, at Natura 2000-arealet samlet set reduceres med ca. 29.900 hektar, der primært er intensivt drevne landbrugsarealer og byområder, som Miljøstyrelsen vurderer ikke har væsentlig betydning for beskyttelse af naturtyper og arter omfattet af naturdirektiverne. Natura 2000-arealet udvides med ca. 30.900 hektar nye naturarealer, der primært er beliggende på Naturstyrelsens arealer, og som vil have væsentlig betydning for beskyttelse af habitatnatur og arter omfattet af direktiverne.

1.2 Danmarks udpegning af Natura 2000-områder

Danmark har udpeget 113 fuglebeskyttelsesområder og 261 habitatområder, som tilsammen udgør 250 Natura 2000-områder. Danmark har p.t. udpeget godt 8 procent af landarealet og godt 18 procent af havarealet. De danske Natura 2000 områder er udpeget for at beskytte en række arter og naturtyper. Områderne skal bevare og beskytte naturtyper og dyre- og plantearter, som er sjældne, truede eller karakteristiske for EU-landene.

Natura 2000-områderne er med til at løfte Danmarks forpligtelser efter fuglebeskyttelsesdirektivet og habitatdirektivet, hvor der blandt andet er krav om udpegning af særlige områder, som beskytter arter og naturtyper. Formålet med udpegningen er, at områderne vil medvirke til, at naturen udvikler sig positivt, således at arter og naturtyper på sigt opnår gunstig bevaringsstatus.

1.2.1 Kommissionens retningslinjer – ændringer i Natura 2000-områdegrænser

Europa Kommissionen har i 2005 præciseret mulighederne for at ændre Natura 2000-områdegrænser. Herefter kan ændringer i grænserne for et Natura 2000-område ske ved opdatering af oplysninger i Europa-Kommissionens standarddatabase, som opdateres, når der foreligger ny viden eller nye nationale beslutninger.

I forbindelse med udtagning eller ændringer af habitatområder forudsætter det kommissionens godkendelse bortset fra tekniske fejlrettelser, som samlet udgør under 5 % af områdets areal.

1.3 Kriterier

Miljøstyrelsen har med henblik på udmøntning af Naturpakkens ønsker til justering af Natura 2000-områderne samt EU-kommissionens retningslinjer udarbejdet en række faglige kriterier for ændringer i områdegrænserne.

Disse kriterier præciserer, at enhver ændring skal kunne begrundes naturfagligt, og at ændringer som udgangspunkt skal ske på en måde, så der ikke opstår huller i Natura 2000 områderne. Samtidig bør Natura 2000-grænserne følge naturlige skel (f.eks. veje, diger, levende hegn, vandløb, kyst, skovbryn mv.).

I overensstemmelse med aftaleteksten i Naturpakken er der generelt ikke set på ændringer af grænserne for marine Natura 2000-områder. I visse særlige tilfælde er der sket ændringer, hvor det

kan begrundes i hensynet til eksisterende aktiviteter såsom havneanlæg og i øvrigt er i overensstemmelse med Natura 2000-beskyttelsen.

De specifikke kriterier for at udtage arealer fra Natura 2000-områder tager udgangspunkt i, at der kan udtages intensive jordbrugsarealer i byzone og arealer med tæt bebyggelse, sommerhusområder og arealer med særligt forstyrrende aktiviteter, herunder erhvervshavne. Det indgår dog også, at der ikke må udtages arealer med habitatnatur og levesteder med en væsentlig stabil forekomst af arter på habitatdirektivets bilag 1 og 2, fuglebeskyttelsesdirektivets bilag 1 eller regelmæssigt tilbagevendende trækfuglearter på udpegningsgrundlaget.

I fuglebeskyttelsesområder suppleres udtagningskriterierne med tre yderligere kriterier, hvorefter der skal foretages en konkret vurdering af arealets betydning for tilbagevendende trækfugle og fugle på områdets udpegningsgrundlag.

De udtagne arealer er kortlagt gentagne gange i NOVANA-programmet, luftfotos og de tilgængelige databaser er gennemgået for at konstatere, at der ikke findes habitatnatur- og -arter på arealerne. Der er som nævnt overfor gennemført en konkret vurdering i forhold til fugle på udpegningsgrundlaget, hvor dette er relevant.

Der er desuden udarbejdet kriterier for i hvilke tilfælde, et areal kan inddrages i et Natura 2000-område. Efter disse kriterier skal der tages udgangspunkt i, om arealet ligger i tilknytning til habitatnatur eller er et levested for bilagsarter. Derudover skal arealet have en god naturkvalitet.

Disse kriterier er suppleret med kriterier, som skal sikre, at eksisterende husdyrbrug ikke berøres af yderligere husdyrregulering. Dette er gjort ved at definere et areal rundt om alle registrerede husdyrbrug, inden for hvilket Natura 2000-områderne ikke er foreslået udvidet med ammoniakfølsom natur. I vurderingen indgår afstanden til nærmeste husdyrbrug. Denne vurdering bygger på de specifikke kriterier til beregning af friholdt areal omkring husdyrbrug. Der henvises til det generelle høringsnotat for nærmere oplysninger.

Der er desuden lavet supplerende kriterier i forhold til inddragelse af arealer i fuglebeskyttelsesområder, hvor der særligt er lagt vægt på, om arealet har væsentlige forekomster af f.eks. sjældne bilag 1 arter, eller hvis arealet er med til at sikre et eksisterende områdes udpegningsgrundlag.

Der henvises desuden til det generelle høringsnotat, hvor de samlede kriterier fremgår som bilag.

Aftaleparterne har ønsket at udvide Natura 2000-områderne med yderligere naturarealer. Derfor er Natura 2000-områderne suppleret med yderligere naturarealer, primært på Naturstyrelsens områder. Det drejer sig om arealer med habitatnatur eller arealer med særlige naturværdier. Derudover er der også i enkelte tilfælde medtaget yderligere arealer, hvor der er tale om store arealer med aftale om konkrete tiltag til naturgenopretning eller naturarealer, hvor private lodsejere selv har foreslået, at arealet kan indgå i et Natura 2000-område. I forbindelse med gennemgangen af Natura 2000-områderne har Miljøstyrelsen desuden foretaget en berigtigelse af de eksisterende Natura 2000-områders grænser. Dette er sket for at justere grænserne i forhold til nutidig anvendelse af digitale kort. I samme proces har Miljøstyrelsen gennemgået de oprindelige høringssvar fra dengang, da Natura 2000-områderne blev udpeget. Dette er sket for at sikre fuld overensstemmelse mellem områdegrensene og de oprindelige beslutninger, herunder de daværende høringssvar.

1.4 Høringer

Miljøstyrelsen har i forbindelse med arbejdet med justerede Natura 2000-grænser ønsket en bred inddragelse af offentligheden i processen. Derfor har Miljøstyrelsen i løbet af processen foretaget flere høringer.

Først er der foretaget en teknisk høring af kommuner og offentlige lodsejere, hvor kommunerne i deres egenskab som myndighed blev bedt om at komme med faglige og tekniske bidrag med fokus på bynære arealer og intensive jordbrugsarealer, der kunne tages ud af Natura 2000-områderne. Naturstyrelsen og Forsvaret blev ligeledes inddraget i denne tekniske proces blandt andet i forhold til forslag til, hvor det eventuelt ville være muligt at udvide Natura 2000-områderne.

Dernæst er der foretaget en høring over et høringsforslag i perioden fra 28. september 2017 til 3. januar 2018. Som følge af ændringer på baggrund af modtagne hørings svar har et nyt forslag til justerede Natura 2000-grænser været i målrettet høring i perioden fra 17. maj til 31. maj 2018. De enkelte høringer beskrives nærmere i det nedenstående.

Gennem hele processen med tilpasning af Natura 2000-områdernes grænser har Miljøstyrelsen haft en løbende dialog med forskellige interessenter, herunder afholdt møder med Kommunernes Landsforening, KTC – Kommunalteknisk Chefforening, de enkelte kommuner, erhvervet (bl.a. Skovforeningen, Landbrug og Fødevarer, Danmarks Jægerforbund, Danmarks Fiskeriforening), de grønne organisationer (Danmarks Naturfredningsforening, Birdlife/DOF) og Naturstyrelsen.

I forbindelse med udarbejdelse af forslag til justerede Natura 2000-grænser har Miljøstyrelsen indhentet tekniske input fra kommuner og offentlige lodsejere. Kommunerne er i deres egenskab som myndighed blevet bedt om at komme med faglige og tekniske bidrag omkring Natura 2000-områderne med fokus på bynære arealer og intensive jordbrugsarealer, der kan tages ud af Natura 2000-områderne.

På baggrund af blandt andet de berigtigede Natura 2000-områders grænser og tekniske bidrag fra kommunerne har Miljøstyrelsen udarbejdet et forslag til justerede Natura 2000-grænser. Dette forslag har været i offentlig høring i perioden fra 28. september 2017 til 3. januar 2018. Høringen var annonceret i landsdækkende medie samtidig med, at der blev udsendt høringsbreve til interessenter og særligt berørte lodsejere (defineret som lodsejere med CVR-nummer indenfor grænserne af forslag til ny afgrænsning af Natura 2000-områder).

Der blev i alt modtaget ca. 1.100 hørings svar indeholdende ca. 2.000 ændringsforslag.

De modtagne svar fra denne høring gav i flere situationer anledning til ændringer i det oprindelige forslag til justerede Natura 2000-grænser. Derfor udsendte Miljøstyrelsen et nyt forslag til justerede Natura 2000-grænser. Dette forslag blev sendt i en høring målrettet lodsejere med arealer, hvor der foreslås yderligere ændringer i forhold til den nuværende udpegning af Natura 2000-områder. Denne høring blev gennemført i perioden fra 17. maj til 31. maj 2018. I høringsbrevene har der været angivet en begrundelse for de påtænkte justeringer. På baggrund af denne høring modtog Miljøstyrelsen ca. 150 hørings svar.

Der har i forbindelse med høringen i sidste halvdel af 2017 og den målrettede høring i maj 2018 været udsendt materiale og kort, som har beskrevet de påtænkte justeringer, ligesom der på Miljøstyrelsens hjemmeside har været detaljerede oplysninger om baggrunden for arbejdet med justeringer af Natura 2000-grænserne og kriterierne bag.

De foretagne høringer er sket for at skabe et mere præcist grundlag for de faglige vurderinger for nye Natura 2000-områdegrænser, som først med udstedelsen af en bekendtgørelse om Natura 2000-grænserne vil være endelige. De foreslåede justeringer i Natura 2000-områderne skal godkendes af EU-kommissionen.

2 Sammenfatning af høringsforslag og hørings svar for Natura 2000-område N92 Pamhule Skov og Stevning Dam

2.1 Sammenfatning af høringsforslaget

Sammenholdt med den gældende afgrænsning af N92 er der i Miljøstyrelsens høringsforslag sket en række reduktioner og en udvidelse. Området er foreslået reduceret med intensivt drevne landbrugsarealer samtidig med, at et levested for stor vandsalamander er tilføjet til området. Områdegrænserne er berigtiget og så vidt muligt tilpasset naturlige skel i landskabet.

2.2 Sammenfatning af hørings svarene

Miljøstyrelsen har modtaget 2 hørings svar indeholdende i alt 2 ændringsforslag med konkrete forslag til ændringer af Natura 2000-områdets afgrænsning. Forslagene er kommet fra Dansk Ornitologisk Forening (DOF-Sønderjylland) og en borger.

Ændringsforslagene indeholder begge forslag om ny udvidelse. Forslagene er bl.a. begrundet med at mulighed for støtte til ekstensiv drift af landbrugsarealer samt en gavnlig effekt for arter på udpegningsgrundlaget.

I de kommende afsnit er ændringsforslagene gengivet i hovedtræk. Miljøstyrelsens kommentarer til de enkelte emner er anført i kursiv.

Nogle af hørings svarene berører emner, som ligger uden for rammerne af høringen om justering af grænserne for Natura 2000-områderne, fx kommentarer til gældende lovgivning, ønsker om ændringer af udpegningsgrundlag m.v. Sådanne hørings svar kan være kort gengivet, men kun i et begrænset omfang kommenteret.

Af hensyn til det generelle overblik og læsevenlighed nævnes alene organisationer og kommuner med navn. Lodsejere og virksomheder er samlet under betegnelsen lodsejere. Alle hørings svar kan findes på <https://fugle-habitat-2017.hoering.mfvm.dk>

I Miljøstyrelsens kommentering af hørings svarene henvises med links til eksisterende lovgivning og øvrigt materiale som f.eks. vejledninger, hvor dette er relevant.

3 Høringsvar vedr. generelle emner

Der er indkommet 1 høringssvar der omhandler generelle emner.

3.1 Høringsgrundlag og høringsmaterialet

3.1.1 Dokumentation for forslaget

Dansk Ornitologisk Forening (DOF-Sønderjylland) udtrykker deres utilfredshed med ordet "justering" i forbindelse med nærværende grænsejustering, fordi det efter deres opfattelse drejer sig om en betydelig reduktion af Natura 2000-områderne.

Høringssvar med bemærkninger til politiske målsætninger og implementering af Habitatdirektivet eller Fuglebeskyttelsesdirektivet er behandlet i Miljøstyrelsens overordnede høringsnotat, som kan læses på Miljøstyrelsens hjemmeside mst.dk/graensejustering-hoeringsnotater.

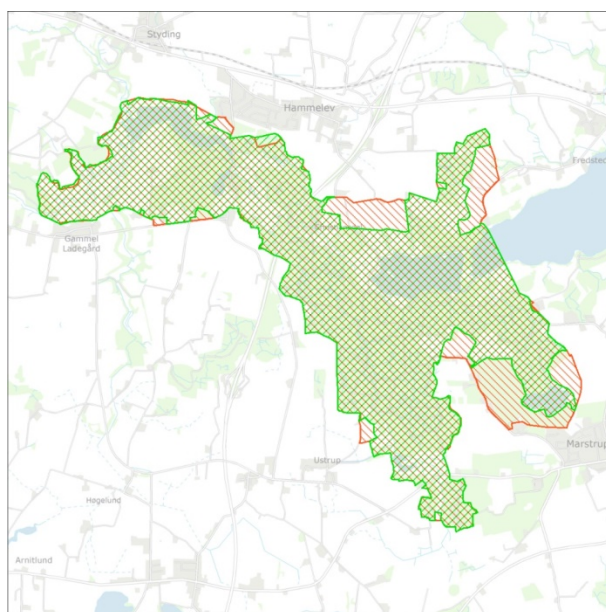

4.1 Habitatområde H81 Pamhule Skov og Stevning Dam

4.1.1 Høringsforslag

I Miljøstyrelsens høringsforslag er området foreslået reduceret med intensivt drevne landbrugsarealer, samt foreslået udvidet med et levested for stor vandsalamander. Områdegrænserne er berigtiget og så vidt muligt tilpasset naturlige skel i landskabet.

Figur 4 viser de berigtigede grænser samt høringsforslaget for habitatområde H81 Pamhule Skov og Stevning Dam.

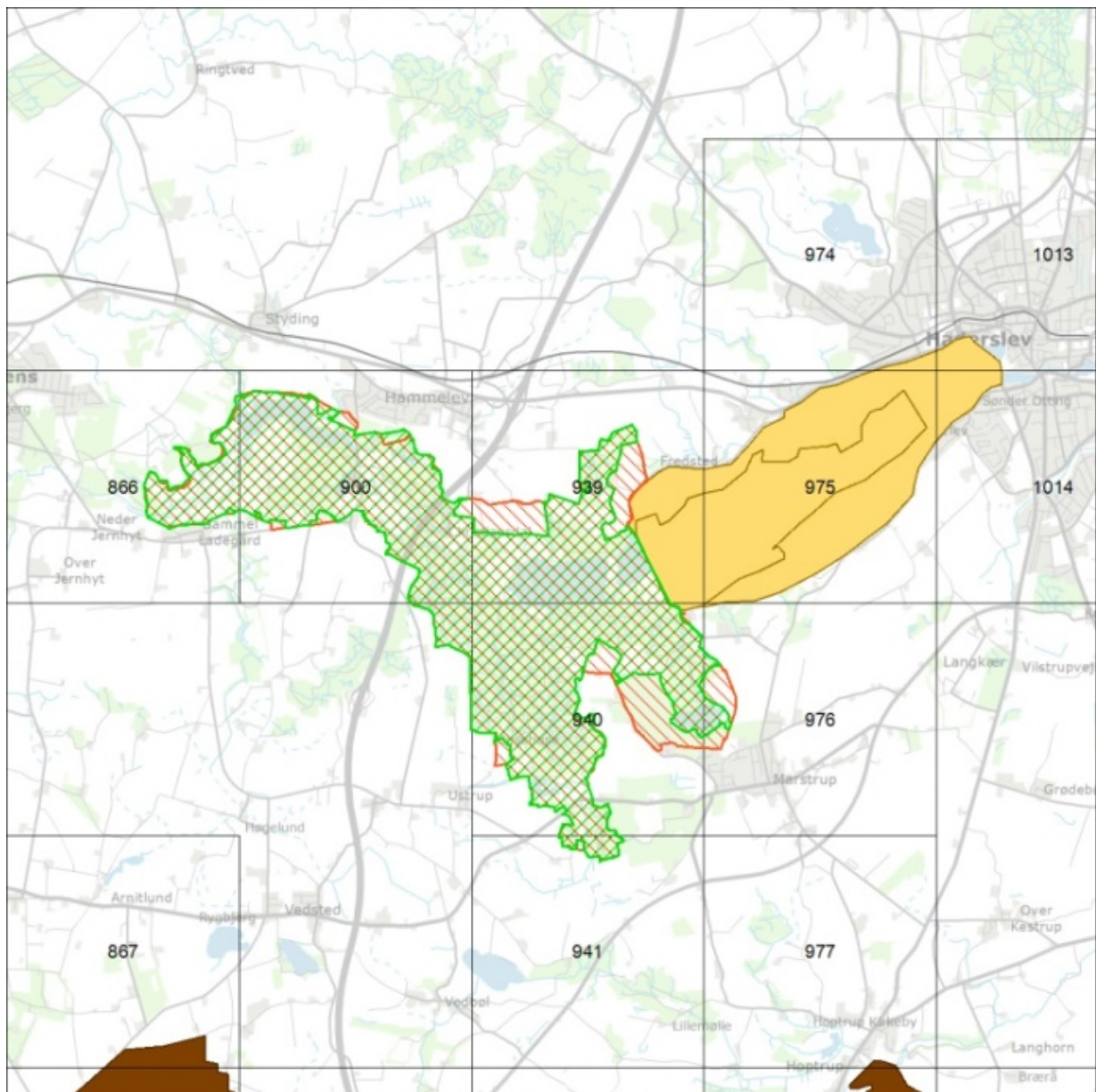

Figur 4. Habitatområde H81. Den røde skravering viser de berigtigede grænser for habitatområdet, og den grønne skravering angiver høringsforslagets afgrænsning.

4.1.2 Indkomne hørings svar

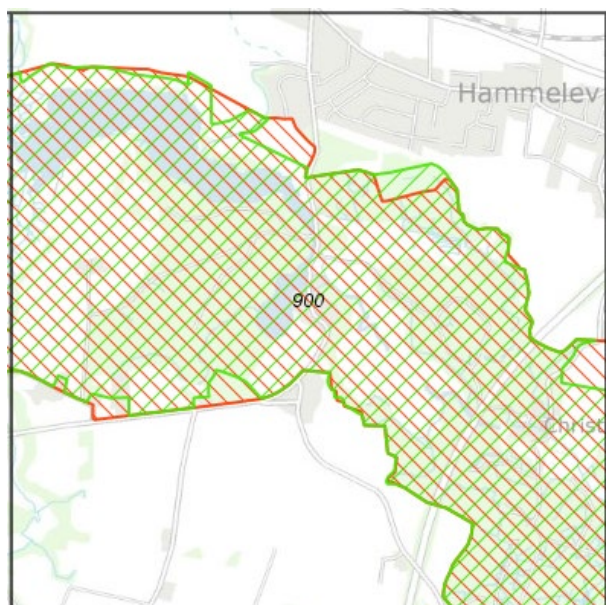
Miljøstyrelsen har modtaget i alt to ændringsforslag til habitatområdet. Ændringsforslagene er fra Dansk Ornitologisk Forening (Sønderjylland) og en borger. Ændringsforslagene indeholder begge forslag om udvidelse af områdets afgrænsning.

På figur 5 ses Miljøstyrelsens høringsforslag samt de indkomne ændringsforslag der indeholder et konkret geografisk forslag til ændringer i områdefrænsningen. Ændringsforslagene behandles i grupper ud fra deres geografiske placering. Dette gøres ved at underopdele området i en række kvadrater på 2,5 km x 2,5 km der bruges til at foretage en systematisk gennemgang af høringsforslaget og behandling af indkomne ændringsforslag. Kvadraterne gennemgås efter hinanden med start i det nordvestligste hjørne og med urets retning.

Figur 5. Habitatområde H81. Den røde skravering viser de berigtigede grænser for habitatområdet, og den grønne skravering angiver høringsforslagets afgrænsning. De gule, blå og brune helfarvede polygoner viser ændringsforslagene, således at gul er forslag til udvidelse, blå er forslag til reduktion og brun er forslag til nye områder.

4.1.2.1 Kvadrat 900 – arealer nær Hammelev

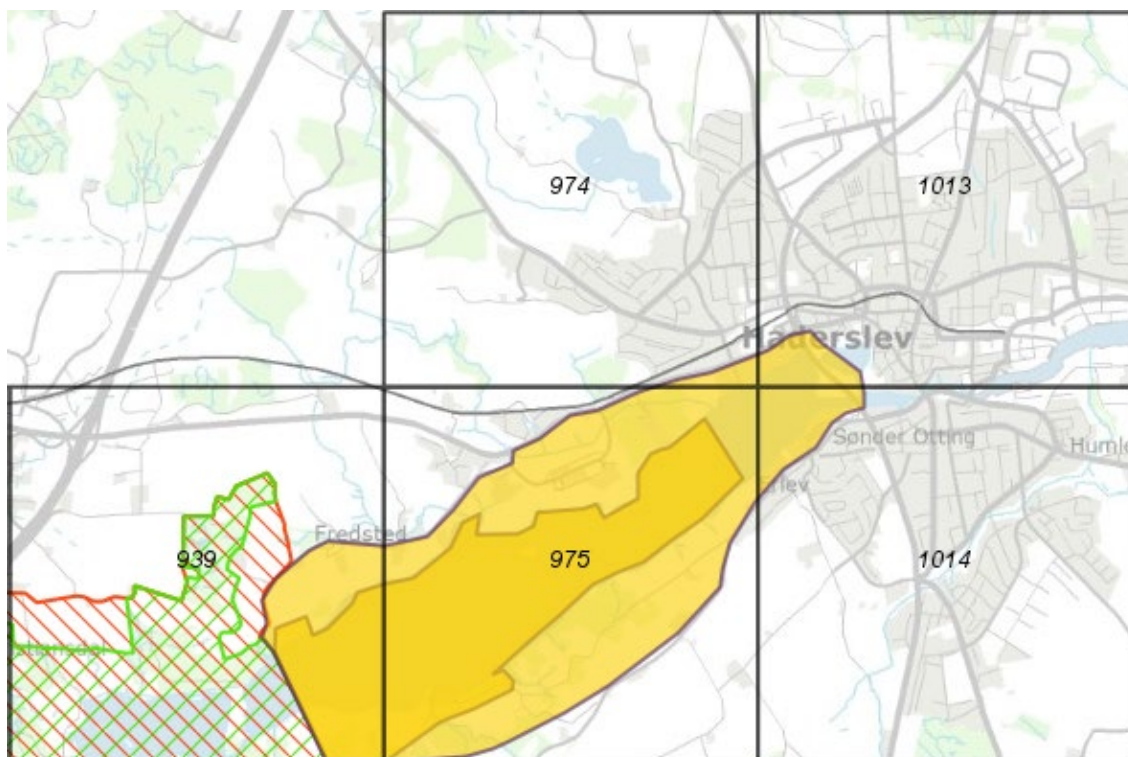
Figur 6. Tallene angiver nummeret på de kvadrater, hvis indhold behandles jf. figur 5. Den røde skravering viser de berigtede grænser for habitatområdet, og den grønne skravering angiver høringsforslagets afgrænsning. De gule, blå og brune helfarvede polygoner viser ændringsforslagene, således at gul er forslag til udvidelse, blå er forslag til reduktion og brun er forslag til nye områder.

Miljøstyrelsen har foreslået mindre justeringer i områdegænsen nær Hammelev. Områdegænsen er justeret primært med fokus på at følge naturlige skel i landskabet og at udtage intensivt drevne arealer samt bebyggelse. Justeringerne er sket, da arealet lever op til Miljøstyrelsens faglige kriterier. Miljøstyrelsen har vurderet tilgængeligt fagligt materiale i form af Naturdatabasen. På baggrund af dette er der ikke fundet dokumentation for habitatnatur eller arter på udpegningsgrundlaget på arealet. Miljøstyrelsen har desuden foretaget en vurdering af luftfoto fra 1995 og 2016. Det vurderes, at de udtagne arealer på begge luftfoto kan karakteriseres som intensivt drevet areal eller bebyggelse. Ud fra dette har Miljøstyrelsen vurderet, at arealerne kan udtages fra habitatområdet, uden at der sker en kvalitativ forringelse af beskyttelsen i forhold til den eksisterende udpegning.

Desuden har Miljøstyrelsen foreslået habitatområdet udvidet med et areal mod nord, da arealet lever op til Miljøstyrelsens faglige kriterier. Miljøstyrelsen har vurderet tilgængeligt fagligt materiale i form af Miljøstyrelsens NOVANA kortlægning af levesteder. På baggrund af dette vurderer Miljøstyrelsen, at arealet kan karakteriseres som levested for stor vandsalamander.

4.1.2.2 Kvadrat 939, 974-975 og 1013-1014 – arealer nær Fredsted

Figur 7. Tallene angiver nummeret på de kvadrater, hvis indhold behandles jf. figur 5. Den røde skravering viser de berigtigede grænser for habitatområdet, og den grønne skravering angiver høringsforslagets afgrænsning. De gule, blå og brune helfarvede polygoner viser ændringsforslagene, således at gul er forslag til udvidelse, blå er forslag til reduktion og brun er forslag til nye områder.

Miljøstyrelsen har foreslået justeringer i områdegårnsen nær Fredsted. Områdegårnsen er justeret primært med fokus på at følge naturlige skel i landskabet og at udtage intensivt drevne arealer samt bebyggelse. Justeringerne er sket, da arealet lever op til Miljøstyrelsens faglige kriterier. Miljøstyrelsen har vurderet tilgængeligt fagligt materiale i form af Naturdatabasen. På baggrund af dette er der ikke fundet dokumentation for habitatnatur eller arter på udpegningsgrundlaget på arealet. Miljøstyrelsen har desuden foretaget en vurdering af luftfoto fra 1995 og 2016. Det vurderes, at de udtagne arealer på begge luftfoto kan karakteriseres som intensivt drevet areal eller bebyggelse. Ud fra dette har Miljøstyrelsen vurderet, at arealerne kan udtages fra habitatområdet, uden at der sker en kvalitativ forringelse af beskyttelsen i forhold til den eksisterende udpegningsgrundlag.

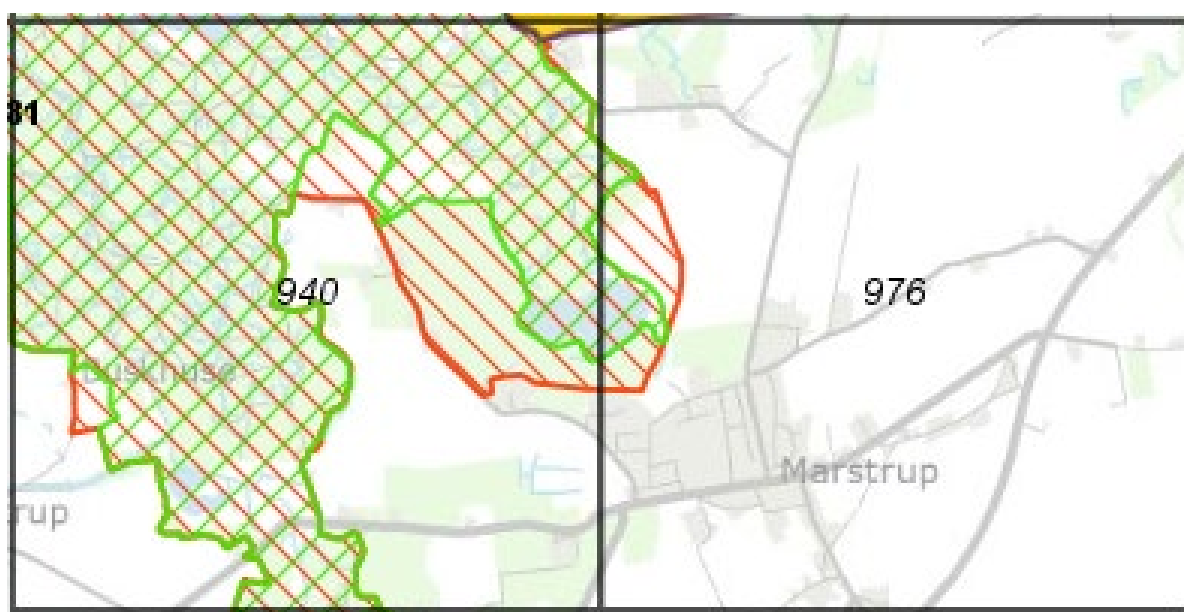
Dansk Ornitologisk Forening (DOF-Sønderjylland) foreslår en udvidelse, således at Haderslev Dam medtages. DOF-Sønderjylland anfører at der efter deres mening ligger engområder, der egner sig bedst til ekstensiv drift, hvilket en udvidelse vil facilitere. Desuden anføres at ekstensiv drift af arealerne vil være til gavn for ynglefuglene på udpegningsgrundlaget, nemlig isflugl, hvepsevåge og rød glente.

En borger har foreslået en lignende udvidelse, dog arealmæssigt i lidt mindre omfang. Her anføres, at dele af arealet er offentligt ejet og at der foreligger indsats- og plejeplaner, der skal sikre udpegningsgrundlaget.

Miljøstyrelsen takker for de indsendte høringsvar. Høringsvarene indeholder forslag om en større udvidelse af habitatområdet H81 Pamhule Skov og Stevning Dam. Natura 2000-grænsejustering er

initieret af Aftale om Naturpakken, maj 2016. Formålet med Naturpakken er at fjerne intensivt drevne arealer og evt. at udvide med nye arealer. Forslaget falder derfor udenfor rammen af Naturpakken. Da de gældende danske udpegninger af Natura 2000-områder er godkendt af EU-Kommissionen, og da der fokuseres på at fjerne intensivt drevne arealer jf. de faglige kriterier og ikke fjerne habitatnatur eller levesteder for arter, så vurderes det, at der ikke er behov for yderligere udpegningsarealer for at leve op til EU's krav. Udpegningsarealer som habitatområde alene for at opnå tilskudsmuligheder kan ikke imødekommes. På den baggrund fastholdes høringsforslagets områdeafgrænsning.

4.1.2.3 Kvadrat 940 og 976 – arealer nær Marstrup

Figur 8. Tallene angiver nummeret på de kvadrater, hvis indhold behandles jf. figur 5. Den røde skravering viser de berigtigede grænser for habitatområdet, og den grønne skravering angiver høringsforslagets afgrænsning. De gule, blå og brune helfarvede polygoner viser ændringsforslagene, således at gul er forslag til udvidelse, blå er forslag til reduktion og brun er forslag til nye områder.

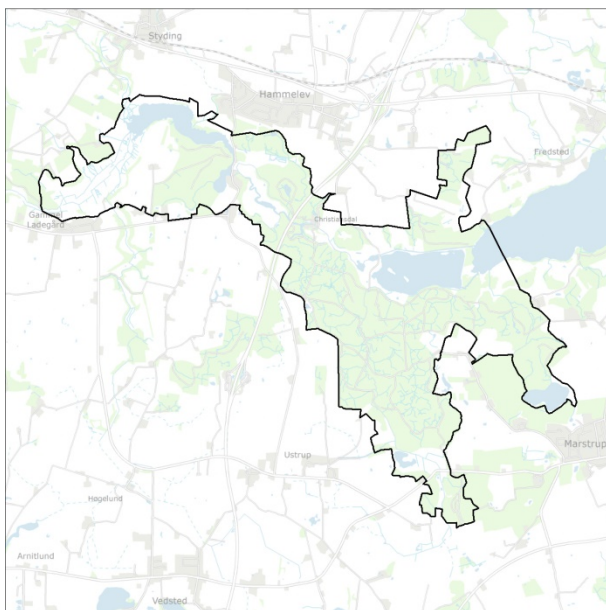
Miljøstyrelsen har foreslået justeringer i områdegrænsen nær Marstrup. Områdegrænsen er justeret primært med fokus på at følge naturlige skel i landskabet og at udtage intensivt drevne arealer samt bebyggelse. Justeringerne er sket, da arealet lever op til Miljøstyrelsens faglige kriterier. Miljøstyrelsen har vurderet tilgængeligt fagligt materiale i form af Naturdatabasen. På baggrund af dette er der ikke fundet dokumentation for habitatnatur eller arter på udpegningsgrundlaget på arealet. Miljøstyrelsen har desuden foretaget en vurdering af luftfoto fra 1995 og 2016. Det vurderes, at de udtagne arealer på begge luftfoto kan karakteriseres som intensivt drevet areal eller bebyggelse. Ud fra dette har Miljøstyrelsen vurderet, at arealerne kan udtages fra habitatområdet, uden at der sker en kvalitativ forringelse af beskyttelsen i forhold til den eksisterende udpegningsareal.

4.1.3 Øvrige arealer

Miljøstyrelsen har berigtiget områdegrænserne for øvrige arealer. Miljøstyrelsen har gennemgået områderne og justeret dem i forhold til nutidig anvendelse af digitale kort. I samme proces har Miljøstyrelsen gennemgået de oprindelige høringssvar fra den gang man udpegede Natura 2000-områderne og sikret overensstemmelse mellem områdegrænserne og høringssvarene.

4.1.4 Opsamling

Miljøstyrelsen har på baggrund af gennemgangen af høringssvarene ændret habitatområdets grænser langs den nordlige og nordøstlige grænse ved Hammelev, Christiansdal og Fredsted, i den sydlige del ved Marstrup og Ustrup samt ved grænsen omkring Ladegårds Enge. Områdegrænsen for habitatområde H81 Pamhule Skov og Stevning Dam er justeret således at der er udvidet med 6 ha og udtaget i alt 140 ha intensivt drevet landbrugsjord eller bebyggelse. De nye områdegrænser fremgår af figur 9.

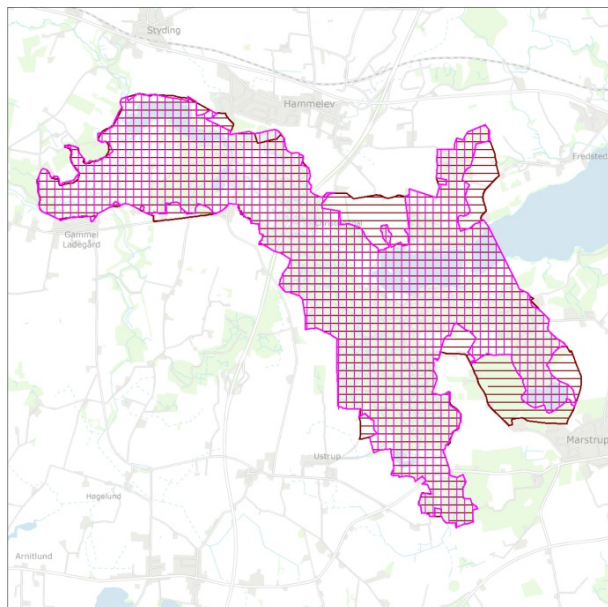
Figur 9. Den endelige afgrænsning af habitatområde H81 Pamhule Skov og Stevning Dam fremgår af kortet.

4.2 Fuglebeskyttelsesområde F59 Pamhule Skov og Stevning Dam

4.2.1 Høringsforslag

I Miljøstyrelsens høringsforslag er området foreslået reduceret med intensivt drevne landbrugsarealer. Områdegrænserne er berigtiget og så vidt muligt tilpasset naturlige skel i landskabet.

Figur 10 viser de berigtigede grænser samt høringsforslaget for fuglebeskyttelsesområde F59 Pamhule Skov og Stevning Dam.

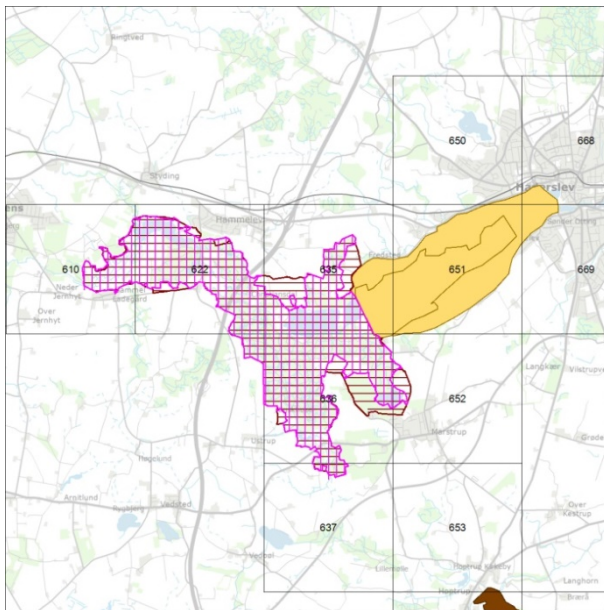
Figur 10. Fuglebeskyttelsesområde F59. Den lilla skravering viser de berigtigede grænser for fuglebeskyttelsesområdet, og den lyserøde skravering angiver høringsforslagets afgrænsning.

4.2.2 Indkomne hørings svar

Miljøstyrelsen har modtaget i alt to ændringsforslag til fuglebeskyttelsesområdet. Ændringsforslagene er fra Dansk Ornitologisk Forening (DOF-Sønderjylland) og en borger. Ændringsforslagene indeholder begge forslag om udvidelse af områdets afgrænsning.

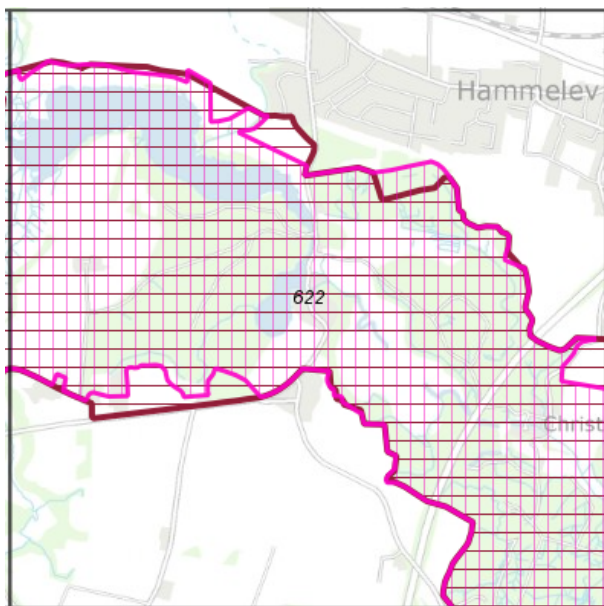
På figur 11 ses Miljøstyrelsens høringsforslag samt de indkomne ændringsforslag der indeholder et konkret geografisk forslag til ændringer i områdefrænsningen. Ændringsforslagene behandles i grupper ud fra deres geografiske placering. Dette gøres ved at underopdele området i en række kvadrater på 2,5 km x 2,5 km der bruges til at foretage en systematisk gennemgang af høringsforslaget og behandling af indkomne ændringsforslag. Kvadraterne dækker alle arealer, hvor der er kommet ændringsforslag eller hvor der er foreslået en ændring af områdegrensningen. Kvadraterne gennemgås efter hinanden med start i det nordvestligste hjørne og med urets retning.

Figur 11. Fuglebeskyttelsesområde F59. Den lilla skravering viser de berigtigede grænser for fuglebeskyttelsesområdet, og den lyserøde skravering angiver høringsforslagets afgrænsning. De gule, blå og brune helfarvede polygoner viser ændringsforslagene, således at gul er forslag til udvidelse, blå er forslag til reduktion og brun er forslag til nye områder.

4.2.2.1 Kvadrat 622 – arealer nær Hammelev

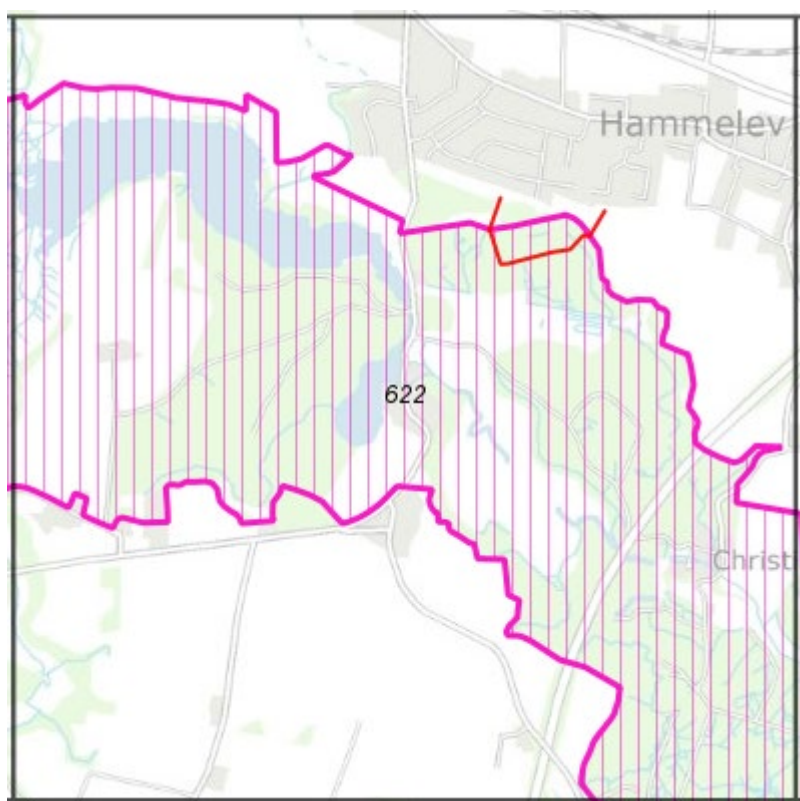

Figur 12. Tallene angiver nummeret på de kvadrater, hvis indhold behandles jf. figur 11. Den lilla skravering viser de berigtigede grænser for fuglebeskyttelsesområdet, og den lyserøde skravering angiver høringsforslagets afgrænsning. De gule, blå og brune helfarvede polygoner viser ændringsforslagene, således at gul er forslag til udvidelse, blå er forslag til reduktion og brun er forslag til nye områder.

Miljøstyrelsen har foreslået mindre justeringer i områdegrensen nær Hammelev. Områdegrensen er justeret primært med fokus på at følge naturlige skel i landskabet og at udtage intensivt drevne arealer samt bebyggelse. Justeringerne er sket, da arealet lever op til Miljøstyrelsens faglige kriterier.

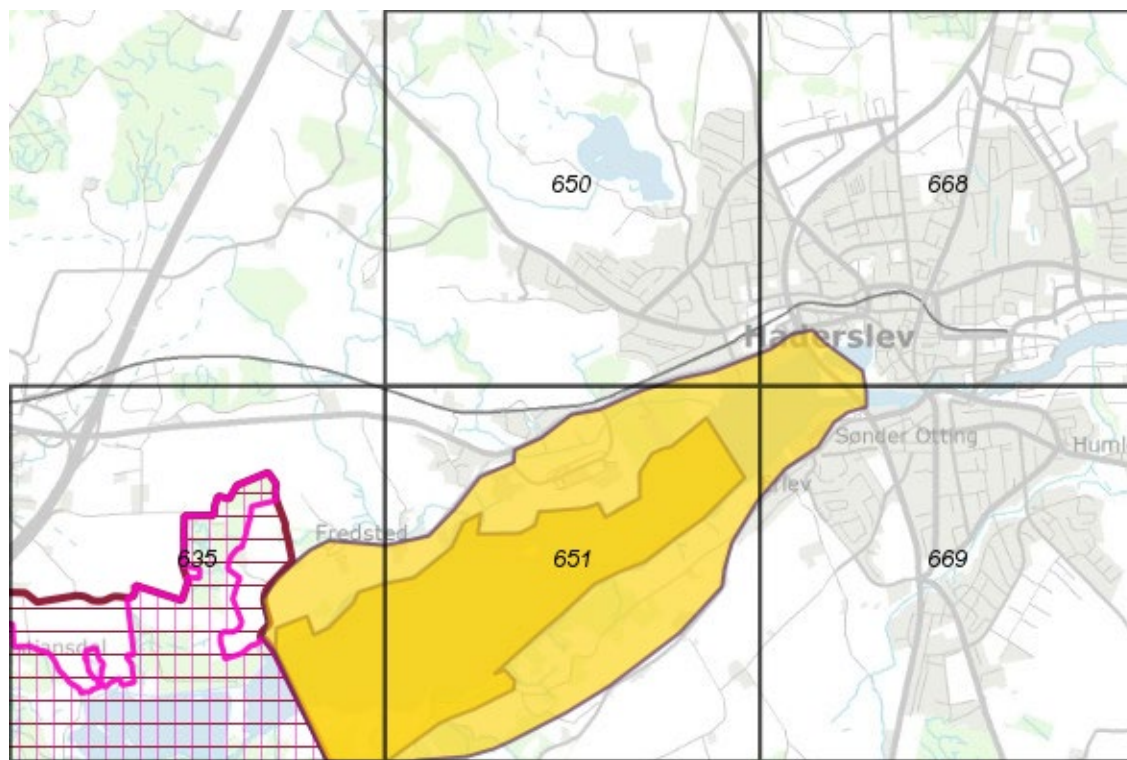
Miljøstyrelsen har vurderet tilgængeligt fagligt materiale i form af Naturdatabasen og DOF-basen. På baggrund af dette er der ikke fundet dokumentation for arter på udpegningsgrundlaget på arealet. Miljøstyrelsen har desuden foretaget en vurdering af luftfoto fra 1995 og 2016. Det vurderes, at de udtagne arealer på begge luftfoto kan karakteriseres som intensivt drevet areal eller bebyggelse. Ud fra dette har Miljøstyrelsen vurderet, at arealerne kan udtages fra fuglebeskyttelsesområdet, uden at der sker en kvalitativ forringelse af beskyttelsen i forhold til den eksisterende udpegning.

Miljøstyrelsen er i forbindelse med behandling af høringsnotatet, blevet opmærksom på, at der skal foretages en rettelse, da en udvidelse i den nordlige del af arealet ikke er i overensstemmelse med Miljøstyrelsens faglige kriterier for justeringen af Natura 2000-områdernes grænser. Udvidelsen var begrundet med levested for stor vandsalamander, men denne art er ikke på udpegningsgrundlaget for fuglebeskyttelsesområdet. På den baggrund justeres høringsforslaget tilbage til den oprindelige grænse. Den justerede grænse ses på figur 13.

Figur 13. Tallene angiver nummeret på de kvadrater, hvis indhold behandles jf. figur 11. Den lyserøde skravering angiver høringsforslagets afgrænsning og den røde streg angiver den opdaterede områdegrænse.

4.2.2.2 Kvadrat 635, 650-651 og 668-669 – arealer nær Fredsted

Figur 14. Tallene angiver nummeret på de kvadrater, hvis indhold behandles jf. figur 11. Den lilla skravering viser de berigtigede grænser for fuglebeskyttelsesområdet, og den lyserøde skravering angiver høringsforslagets afgrænsning. De gule, blå og brune helfarvede polygoner viser ændringsforslagene, således at gul er forslag til udvidelse, blå er forslag til reduktion og brun er forslag til nye områder.

Miljøstyrelsen har foreslået justeringer i områdegrænsen nær Fredsted. Områdegrænsen er justeret primært med fokus på at følge naturlige skel i landskabet og at udtage intensivt drevne arealer samt bebyggelse. Justeringerne er sket, da arealet lever op til Miljøstyrelsens faglige kriterier. Miljøstyrelsen har vurderet tilgængeligt fagligt materiale i form af Naturdatabasen og DOF-basen. På baggrund af dette er der ikke fundet dokumentation for habitatnatur eller arter på udpegningsgrundlaget på arealet. Miljøstyrelsen har desuden foretaget en vurdering af luftfoto fra 1995 og 2016. Det vurderes, at de udtagne arealer på begge luftfoto kan karakteriseres som intensivt drevet areal eller bebyggelse. Ud fra dette har Miljøstyrelsen vurderet, at arealerne kan udtages fra fuglebeskyttelsesområdet, uden at der sker en kvalitativ forringelse af beskyttelsen i forhold til den eksisterende udpegningsgrundlag.

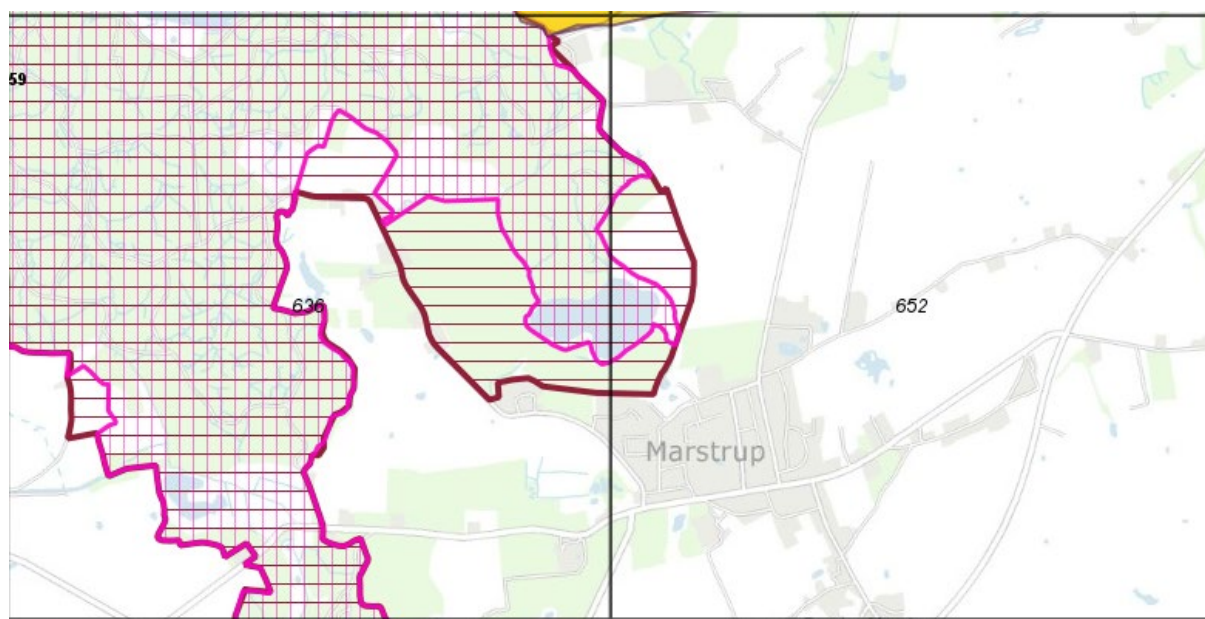
Dansk Ornitologisk Forening (DOF-Sønderjylland) foreslår en udvidelse, således Haderslev Dam medtages. DOF-Sønderjylland anfører at der efter deres mening ligger engområder, der egner sig bedst til ekstensiv drift, hvilket en udvidelse vil facilitere. Desuden anføres at ekstensiv drift af arealerne vil være til gavn for ynglefuglene på udpegningsgrundlaget, nemlig isflugl, hvepsevåge og rød glente.

En borger har foreslået en lignende udvidelse, dog arealmæssigt i lidt mindre omfang. Her anføres, at dele af arealet er offentligt ejet og at der foreligger indsats- og plejeplaner, der skal sikre udpegningsgrundlaget.

Miljøstyrelsen takker for de indsendte høringssvar. Høringssvarene indeholder forslag om en større udvidelse af habitatområdet H81 Pamhule Skov og Stevning Dam. Natura 2000-grænsejustering er

initieret af Aftale om Naturpakken, maj 2016. Formålet med Naturpakken er at fjerne intensivt drevne arealer og evt. at udvide med nye arealer. Forslaget falder derfor udenfor rammen af Naturpakken. Da de gældende danske udpegninger af Natura 2000-områder er godkendt af EU-Kommissionen, og da der fokuseres på at fjerne intensivt drevne arealer jf. de faglige kriterier og ikke fjerne habitatnatur eller levesteder for arter, så vurderes det, at der ikke er behov for yderligere udpegningsarealer for at leve op til EU's krav. Udpegningsarealer som habitatområde alene for at opnå tilskudsmuligheder kan ikke imødekommes. På den baggrund fastholdes høringsforslagets områdeafgrænsning.

4.2.2.3 Kvadrat 638 og 652 – arealer nær Marstrup

Figur 15. Tallene angiver nummeret på de kvadrater, hvis indhold behandles jf. figur 11. Den lille skravering viser de berigtigede grænser for fuglebeskyttelsesområdet, og den lyserøde skravering angiver høringsforslagets afgrænsning. De gule, blå og brune helfarvede polygoner viser ændringsforslagene, således at gul er forslag til udvidelse, blå er forslag til reduktion og brun er forslag til nye områder.

Miljøstyrelsen har foreslået justeringer i områdegrænsen nær Marstrup. Områdegrænsen er justeret primært med fokus på at følge naturlige skel i landskabet og at udtage intensivt drevne arealer samt bebyggelse. Justeringerne er sket, da arealet lever op til Miljøstyrelsens faglige kriterier. Miljøstyrelsen har vurderet tilgængeligt fagligt materiale i form af Naturdatabasen og DOF-basen. På baggrund af dette er der ikke fundet dokumentation for habitatnatur eller arter på udpegningsgrundlaget på arealet. Miljøstyrelsen har desuden foretaget en vurdering af luftfoto fra 1995 og 2016. Det vurderes, at de udtagne arealer på begge luftfoto kan karakteriseres som intensivt drevet areal eller bebyggelse. Ud fra dette har Miljøstyrelsen vurderet, at arealerne kan udtages fra fuglebeskyttelsesområdet, uden at der sker en kvalitativ forringelse af beskyttelsen i forhold til den eksisterende udpegningsareal.

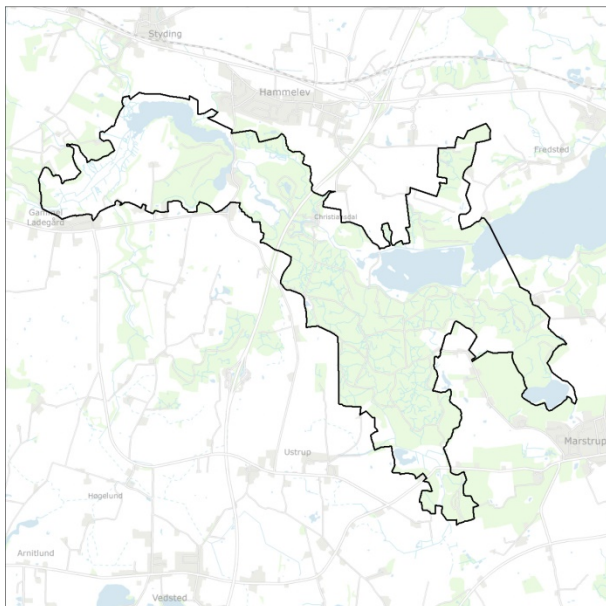
4.2.2.4 Øvrige arealer

Miljøstyrelsen har berigtiget områdegrænserne for øvrige arealer. Miljøstyrelsen har gennemgået områderne og justeret dem i forhold til nutidig anvendelse af digitale kort. I samme proces har Miljøstyrelsen gennemgået de oprindelige høringssvar fra den gang man udpegede Natura 2000-områderne og sikret overensstemmelse mellem områdegrænserne og høringssvarene.

4.2.3 Opsamling

Miljøstyrelsen har på baggrund af gennemgangen af høringssvarene ændret fuglebeskyttelsesområdets grænser langs den nordlige og nordøstlige grænse ved Hammelev, Christiansdal og Fredsted, i den sydlige del ved Marstrup og Ustrup samt ved grænsen omkring Ladegårds Enge. Områdegrænsen for fuglebeskyttelsesområde F59 Pamhule Skov og Stevning Dam er justeret således at der er udvidet med 3 ha og udtaget i alt 154 ha intensivt drevet landbrugsjord eller bebyggelse. De nye områdegrænser fremgår af figur 16.

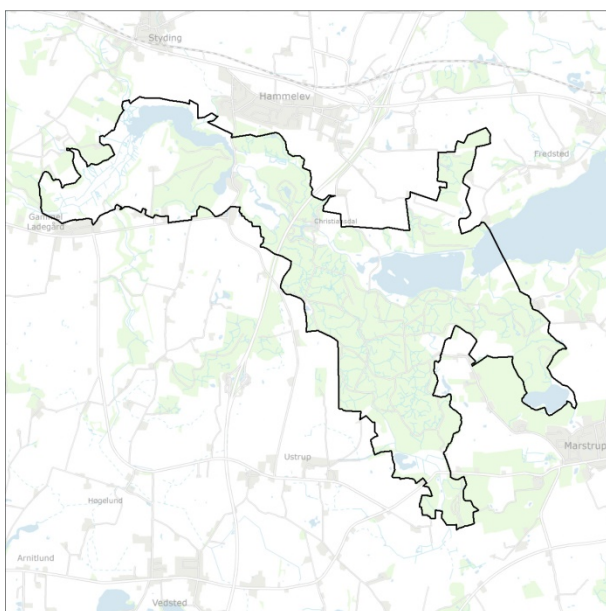

Figur 16. Den endelige afgrænsning af fuglebeskyttelsesområde F59 Pamhule Skov og Stevning Dam fremgår af kortet.

5 Miljøstyrelsens forslag til nye grænser for N92 Pamhule Skov og Stevning Dam

5.1 Opsamling

Afgrænsningen af Natura 2000-område N92 Pamhule Skov og Stevning Dam er justeret på baggrund af Miljøstyrelsens høringsforslag og de indkomne høringssvar. I alt udvides Natura 2000-området med 6 ha og reduceres med 140 ha. Den endelige områdegrænse fremgår af figur 17.

Figur 17. Den endelige afgrænsning af Natura 2000-område N92 Pamhule Skov og Stevning Dam fremgår af kortet

5.2 Den videre proces

Justeringerne af Natura 2000-områdernes grænser skal godkendes af EU- Kommissionen. På baggrund af de udarbejdede justeringer af Natura 2000-områdernes grænser udsteder Miljø- og Fødevareministeriet en bekendtgørelse, som sendes i høring 20. august – 17. september 2018 med henblik på, at de foreslåede udvidelser opnår beskyttelse som Natura 2000-områder. På arealer med foreslåede reduktioner opretholdes Natura 2000-beskyttelsen under den kommende dialog med EU-Kommissionen. Dette sker i overensstemmelse med EU-Kommissionens retningslinjer for ændringer i Natura 2000-områdernes afgrænsning.

Ultimo oktober 2018 underretter Miljø- og Fødevareministeriet EU-kommissionen om de foretagne og foreslåede justeringer af områdegrænserne herunder præsentation af principper for justeringerne og arealmæssige konsekvenser. Dialogen med EU-kommissionen forventes afsluttet medio 2019, hvorefter de endelige Natura 2000-områdegrænser kan fastlægges ved udstedelse af en ny bekendtgørelse.